

УДК 7.071

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/24.176712>

Віолетта ДУТЧАК,

orcid.org/0000-0001-6050-4698

доктор мистецтвознавства, професор,

завідувач кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

(Івано-Франківськ, Україна) violetta.dutchak@ukr.net

СИНЕРГІЯ ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА ЛУЦІВА (ВЕЛИКОБРИТАНІЯ): ДО 90-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ МИТЦЯ

У статті пропонується аналіз творчого шляху відомого митця українського походження Володимира Луціва (Великобританія) з нагоди його 90-річчя від дня народження та в контексті перспективного напрямку сучасної гуманітаристики – діаспориани. Метою статті постає синергія розгляду творчості В. Луціва у взаємодії її складових частин: концертно-виконавської (вокальної та бандурної), критично-публіцистичної, культурно-просвітницької, організаційно-менеджерської, меценатської. Виокремлено життєві етапи творчості, основні здобутки та значення діяльності В. Луціва для популяризації українського мистецтва у світі.

Ключові слова: Володимир Луців, українська діаспора, українське мистецтво, синергія творчості, сольне виконавство, бандурне виконавство.

Violetta DUTCHAK,

orcid.org/0000-0001-6050-4698

Doctor of Arts, Professor,

Head of the Music Ukrainistics and Folk Instrumental Art Department

of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) violetta.dutchak@ukr.net

ART SYNERGY OF VOLODYMYR LUTSIV (GREAT BRITAIN): DEDICATED TO HIS 90TH BIRTHDAY

In the article, the analysis of Volodymyr Lutsiv's artistic path is being proposed – famous artist of Ukrainian origin who lives in Great Britain and celebrating his 90th birthday. The analysis is made in the context of perspective direction of the modern humanitarian diaspora science. The synergy of the V. Lutsiv's art analysis in the interaction with its components is being shown as the purpose of the article: concerts and performance (vocal and bandura playing), critical and publicist activities, cultural and educational work, manager and philanthropist work. The life stages of art, main achievements and significance of V. Lutsiv's activity for popularization of Ukrainian art in the world are being pointed out.

Volodymyr Lutsiv (was born on June 5th 1929 in Nadvirna, now Ivano-Frankivsk region) – is Ukrainian singer, bandura player, researcher, journalist, manager, philanthropist and public activist. The main goal in all his activities throughout the life and artistic path was the promotion of Ukrainian art and culture. V. Lutsiv represented both vocal art (in the academic and mass culture directions), as well as vocal-instrumental traditional kobzar movement, actively promoted Ukrainian choral singing, choreography, painting, popularized the works of Ukrainian composers, including the diaspora.

Performing activity of the artist is impressive with its intensity – more than 2000 concerts in dozens of countries around the world. Along with the performances, V. Lutsiv contributed to the tours of Ukrainian diaspora art groups (choral, dance) and art exhibitions in the countries of settlement on different continents. He also has been publishing in various languages to the magazines of Europe and America about famous Ukrainian artists and collectives.

From the 80's of the XX century, thanks to the initiatives and coordination of V. Lutsiv, grand projects of international scale were carried out – the celebration of the 1000th anniversary of the Ukraine-Rus' Christianization in many countries of the world (1988), the organization of the first tour of the Byzantine choir from Holland in Ukraine (1991), the return of the Cardinal of the UGCC to Ukraine, Ivan Miroslav Lubachivsky (1991), commemorating the 100th anniversary of the Patriarch of the UGCC Joseph Slipyj and his reburial in Lviv (1992), marking the 400th anniversary of the Brest Union in Rome (1996) and many others.

In 2001 V. Lutsiv presented his archive (books, manuscripts, photos, musical instruments, sound recordings, paintings, sculptures) to his native city of Nadvirna to expand the scientists' possibilities in the study of the Ukrainian diaspora art. Since 2002 he has founded the cultural and artistic fund for philanthropic activity – material support and the annual prizes for the youth of Nadvirnaregion.

Consequently, all kinds of V. Lutsiv's art were in synergy, dense interaction, emphasizing the Ukrainian-centric orientation of his activities.

Key words: Volodymyr Lutsiv, Ukrainian diaspora, Ukrainian art, art synergy, vocal performance, bandura performance.

Постановка проблеми. З кінця 80-х рр. ХХ ст. в українській гуманітаристиці чітко виокремлюється новий перспективний напрям досліджень, пов'язаний із буттям і здобутками української еміграції упродовж ХХ ст., формуванням української діаспори як нового соціального утворення, що тримає назву *діаспорознавство* (*діаспоріана*). Мистецтво діаспори – складова частина загальної духовної культури українського народу, що охоплює широкі сфери діяльності організацій, освітніх, наукових та мистецьких осередків, а також окремих осіб – у творчій, виконавській, громадській, духовно-релігійній, методично-педагогічній, видавничій справах. Для багатьох митців українського зарубіжжя характерний творчий універсалізм, що проявився у поєднанні різних видів діяльності. Серед таких постатей вагоме місце займає Володимир Луців – співак, бандурист, мистецький критик, менеджер численних гастролей колективів українського зарубіжжя, пропагандист української культури у світі, уродженець Прикарпаття, який вже багато років проживає в столиці Великобританії, місті Лондоні. Різностороння діяльність Володимира Луціва триває і досі, в його ювілейний рік святкування 90-річчя від дня народження.

Аналіз досліджень. Основними джерелами для узагальнень стали фонди В. Луціва в Музеї історії Надвірнянщини (Луців, б.р.), результати особистого спілкування та листування автора статті з В. Луцивим, а також мемуарне видання «Від Бистриці до Темзи», що було приурочене до 70-ліття митця і ставило метою ознайомити громадськість із його життєвим і творчим шляхом (Луців, 1999). Пропонована стаття також продовжує попередні дослідження автора, в яких аналізуються окремі напрями діяльності митця – виконавський у контексті основних тенденцій розвитку бандурного мистецтва зарубіжжя (Дутчак, 2013), науково-публіцистичний, організаційний, а також епістолярій, архівні матеріали, представлені у фонді В. Луціва в Музеї історії Надвірнянщини (Дутчак, 2002, 2004, 2008, 2010, 2013). Характеристику менеджерської діяльності В. Луціва та специфіку вокального виконавства в діаспорі у монографії пропонує Г. Карась (Карась, 2012), аналіз звукозаписів думового репертуару – Х. Скрипка (Скрипка, 2010). Новизну пропонуваного дослідження становить комплексний розгляд творчої діяльності особистості з використанням системного та синергетичного принципів (Дутчак, 2011).

Мета статті – розгляд синергії багатовекторної творчості В. Луціва у взаємодії її складових

частин: концертно-виконавської (вокальної та бандурної), критично-публіцистичної, культурно-просвітницької, організаційно-менеджерської, меценатської, що підкреслюють універсалізм його постаті на різних етапах життєвого шляху.

Виклад основного матеріалу. Володимир Луців (народився 5 червня 1929 р. в м. Надвірна теперішньої Івано-Франківської області) – співак, бандурист, дослідник, журналіст-публіцист, менеджер, меценат, громадсько-культурний та релігійний діяч. Наприкінці Другої світової війни, в 1944 р. він потрапив у Німеччину, де відбулося його доленосне знайомство з відомим полтавським кобзарем – Г. Назаренком, завдяки якому він стає наймолодшим учасником Капели бандуристів імені М. Лентовича у м. Гюсляр. Саме тоді відбулося опанування ним бандури, вивчення традиційного кобзарського репертуару. Після перебування в Німеччині В. Луців живе у м. Брандфорд (Великобританія), спрямовує свої зусилля на отримання ґрунтовної вокальної професійної освіти в досвідчених педагогів – спершу у Великобританії у «Музичній Школі Святої Трійці» (Лондон), надалі в Італії в Консерваторії св. Кекилії (Рим).

Оперна фахова підготовка сприяла реалізації отриманих знань, вмінь і навичок у подальших сольних виступах і на естраді, і з бандурою. Основною метою діяльності В. Луціва упродовж усього життєвого і творчого шляху була пропаганда українського мистецтва і культури. Концертно-пропагандистська сфера діяльності охоплює виконавську працю В. Луціва (як соліста – співака та бандуриста), в основі якої – популяризація української музики в світі. Географія його виступів охоплює як країни Європи (Франція, Англія, Німеччина, Бельгія, Італія), Азії (Ізраїль), так і Америки (США, Канада) та Австралії. Загалом за період своєї творчої діяльності В. Луців брав участь у понад 2000 виступів. Упродовж виконавської творчості митець співпрацював також як соліст із багатьма колективами, зокрема Великобританії (хор «Гомін», танцювальні колективи «Чупляк» та «Орлик»), США (Капела бандуристів імені Т. Шевченка, Дівоча капела бандуристок), Голландії (Візантійський хор) та ін.

Виконавська діяльність В. Луціва в другій половині ХХ ст. зосереджена за напрямками сольного вокального концертування (з опорою на естрадно-популярний стиль, романсовий, жартівливий, шлягерний репертуар) та бандурного вокально-інструментального мистецтва (з опорою на традиційний кобзарський епічний стиль виконання дум, псалмів, історичних пісень, з одного боку, та концертно-академічний стиль у виконанні

інструментальних творів із камерним оркестром, пісенно-романсової лірики з бандурою, з іншого).

Завдяки його перемозі під сценічним іменем Тіно Вальді на пісенному європейському конкурсі в 1961 р. (що передував Євробаченню) від Великобританії вперше було підкреслено українське походження співака-лауреата.

Музично-естетичні засади виконавського стилю В. Луціва формувалися на основі традицій вокалу видатних співаків-сучасників (С. Крушельницької, М. Мінського, М. Скали-Старицького та ін.), в їх орієнтації на класично-академічний стиль у поєднанні з національними музичними традиціями. Його репертуар охоплював сольні та ансамблеві академічні зразки оперної та камерно-вокальної творчості зарубіжних та українських композиторів, у т. ч. діаспори (А. Гнатишина, О. Бобикевича, А. Рудницького), естрадно-розважальні та лірично-романсові шлягери, різнохарактерні історичні українські пісні, у т. ч. й повстанські, народні пісні України та народів світу. В. Луців одним із перших зініціював спів неаполітанських пісень українською мовою, грав на бандурі у супроводі струнного оркестру, виступивши експериментатором у багатьох виконавських напрямках.

Репертуар В. Луціва надзвичайно різноманітний не лише в жанровому аспекті, але й у стилістичному розмаїтті – від народного українського епосу до творів класичного, романтичного, постмодерного спрямування. Слід також зазначити специфіку бандурного виконавства В. Луціва, що заснована на спадкоємності традицій кобзарської школи полтавського регіону, звідки родом його вчитель – Г. Назаренко, їхнє збереження в умовах іншомовного оточення. Це позначилося на репертуарі, грі, вокальних інтонаціях, інтерпретаційних засадах, особливо дум (Дутчак, 2004; Скрипка, 2010).

Отже, перший рівень взаємодії мистецтва у творчості В. Луціва спостерігається на близьких між собою видах виконавства – сольному вокальному та вокально-інструментальному (бандурному). Саме в межах цієї взаємодії відбувається конвергенція виконавських процесів, вплив фольклорних традицій співу на академічне виконавство, і зворотний вплив академічного співу на бандурне виконавство (Дутчак, 2004).

Паралельно з виконавською В. Луців сприяв організації гастролей мистецьких колективів української діаспори (хорових, танцювальних) та художніх виставок по країнах поселення на різних континентах, популяризував творчість українських композиторів, у т. ч. із діаспори. Його

критично-публіцистична сфера охоплювала різні види діяльності – участь у радіо- і телепередачах як оглядача музичних і художніх подій, дописи про видатних українських митців та колективи у таких відомих виданнях діаспори, як «Українська думка» (Великобританія), «Визвольний шлях», «Український самостійник», «Свобода», «Бандура» (США) та ін. Його публіцистика – це свого роду антологія реалій мистецького життя діаспори та історії української культури. Серед жанрів статей вирізняються: статті есе, статті-дослідження, відгуки-рефлексії, критичні нариси, інтерв'ю, доповіді (Дутчак, 2010).

Таким чином, другий рівень синергії творчості В. Луціва спостерігається у площині мистецького менеджменту, музикознавства, журналістики, публіцистики.

З 80-х рр. ХХ ст. більш виразнішою і різноманітною стає організаційно-просвітницька діяльність В. Луціва, що охоплює координацію мистецьких подій, гастролей українських колективів діаспори у світі, в Україні, виставок образотворчого мистецтва, церковно-релігійних урочистостей в Україні та за кордоном. Завдяки ініціативам та координуванню В. Луціва були здійснені грандіозні проекти міжнародного масштабу – святкування 1000-ліття Хрещення України-Руси в багатьох країнах світу (1988), організація перших гастролей в Україні Візантійського хору з Голландії (1991), повернення на престол в Україну кардинала УГКЦ Івана Мирослава Любачівського (1991), вшанування 100-ліття Патріарха УГКЦ Йосипа Сліпого і його перепоховання в Львові (1992), відзначення 400-ліття Берестейської унії в Римі (1996) та багато інших. До проведення вищезгаданих урочистостей В. Луців залучав численні колективи, диригентів і солістів з України та країн, де проживає українська діаспора. Він щільно співпрацював із державними і громадськими організаціями в Україні та діаспорі. Це сприяло утвердженню позитивного іміджу молоді держави Україна, адже більшість акцій припала на час відновлення її незалежності.

У 2001 р. В. Луців до 10-ліття незалежності України подарував своєму рідному місту Надвірній у Музей історії Надвірнянщини величезну колекцію мистецьких творів та особистий архів, що охоплює документи творчої спадщини співака – фоно- і відеотеку, багату книгозбірню мистецьких видань діаспори, рукописи, епістолярій та офіційну кореспонденцію, твори образотворчого мистецтва та скульптури, графіки, а також фото і нотний архів, музичні інструменти (концертні бандури майстрів братів П. і О. Гончарен-

ків та В. Гляда). Архів В. Луціва значно розширює можливості науковців у дослідженні мистецтва української діаспори (Дутчак, 2002).

З 2002 р. ним засновано благодійний Культурно-мистецький фонд для меценатської діяльності – матеріальної підтримки і щорічного преміювання талановитої молоді Надвірянщини. За час існування Фондом вже відзначено в Надвірній, Івано-Франківську, Львові понад 70 осіб у різних номінаціях.

Отже, третій рівень синергії творчості В. Луціва охоплює мистецький менеджмент та меценатство.

Висновки. Таким чином, життєвий і творчий шлях В. Луціва охоплює кілька періодів, упродовж яких відбувалося його професійне зрос-

тання й удосконалення. Хоча здебільшого вони припали на перебування за кордоном, але завжди він був безпосередньо пов'язаний з українською культурою. Основні етапи його творчого шляху – з 1956 р. до початку 80-х років, на який припадає пік активності концертно-гастрольної діяльності митця як співака та бандуриста, та з 1980-х рр. до наших днів, коли відбувається переорієнтація діяльності В. Луціва з виконавської на організаційно-менеджерську – як координатора мистецьких, церковно-релігійних акцій, гастролей в Україні та за кордоном та меценатську – як засновника благодійного фонду для підтримки молоді. Отже, всі види творчості В. Луціва перебували в синергії, щільній взаємодії, підкреслюючи україноцентричне спрямування його діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дутчак В. Бандурист світової слави Володимир Луців. *Народна творчість та етнографія*. 2002. № 4. С. 100–104.
2. Дутчак В. Бандурне мистецтво у Великобританії другої половини ХХ – початку ХХІ ст. : персоналії і колективи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні науки*. Вип. 21. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. С. 39–45.
3. Дутчак В. *Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ ст.* [монографія]. Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. 488 с. + 72 іл.
4. Дутчак В. Виконавська творчість Володимира Луціва в контексті бандурного мистецтва другої половини ХХ ст. *Культура і сучасність: альманах*. Київ : ДАКККІМ, 2004. № 1. С. 78–84.
5. Дутчак В. Культурно-громадська і виконавська діяльність Володимира Луціва (Великобританія): ювілейні узагальнення. *Видатні постаті науки, культури і освіти України* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції, Київ, 30–31 жовтня 2008 р. Київ : ДАКККІМ, 2008. С. 309–311.
6. Дутчак В. Листи до Володимира Луціва – реалії мистецтва бандуристів українського зарубіжжя. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. Вип. 19–20. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010. С. 289–296.
7. Дутчак В. Методологія досліджень бандурного мистецтва діаспори. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. Вип. 23. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника, 2011. С. 170–175.
8. Дутчак В. Науково-публіцистичний доробок та епістолярій Володимира Луціва в контексті досліджень мистецтва українського зарубіжжя. *Студії мистецтвознавчі*. Ч. 1 (29): Театр. Музика. Кіно. Київ : Видавництво ІМФЕ, 2010. С. 88–94.
9. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : монографія. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 1164 с.
10. Луців В. *Від Бистриці до Темзи*: Спогади, документи, публікації, листи. Львів : Дивосвіт, 1999. 608 с.
11. Луців В. Музей історії Надвірянщини. Архів. Б. р.
12. Скрипка Х. Думовий епос у звукозаписах Володимира Луціва (Великобританія). *Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського* : збірник наук. праць. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. Вип. 6. С. 187–195.

REFERENCES

1. Dutchak V. World glory bandura player – Volodymyr Lutsiv. *Folk art and ethnography*. 2002. № 4. P. 100–104. [in Ukrainian].
2. Dutchak V. Bandura art in the UK in the second half of the XXth – beginning of the XXI century. : personalities and collectives. *Scientific notes of the National University «Ostroh Academy». Historical sciences*. Ed. 21. Ostrog : View of the National University «Ostroh Academy», 2013. P. 39–45. [in Ukrainian].
3. Dutchak V. *Bandura art of Ukrainian diaspora in the XXth – beginning of the XXI century*. Ivano-Frankivsk : Foliant, 2013. 488 p. + 72 pic. [in Ukrainian].
4. Dutchak V. Performing art by Volodymyr Lutsiv in the context of bandura art of the second half of the twentieth century. *Culture and the present: an almanac*. Kyiv : DAKKKIM, 2004. № 1. P. 78–84. [in Ukrainian].
5. Dutchak V. Cultural and social activity of Volodymyr Lutsiv (Great Britain): jubilee generalizations. *Outstanding personalities in science, culture and education of Ukraine* : materials of All-Ukrainian Sciences-Practice Conference, Kyiv, October 30–31, 2008. Kyiv : DAKKKIM, 2008. P. 309–311. [in Ukrainian].

6. Dutchak V. Letters to Volodymyr Lutsiv – realities of bandura players art of Ukrainian diaspora. *Bulletin of the Precarpathian University. Art studies*. Ed. 19–20. Ivano-Frankivsk : Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2010. P. 289–296. [in Ukrainian].

7. Dutchak V. Research methodology of diaspora bandura art. *Bulletin of the Precarpathian University. Art studies*. Ed. 23. Ivano-Frankivsk : V. Stefanyk Precarpathian National University, 2011. P. 170–175. [in Ukrainian].

8. Dutchak V. Scientific and journalistic work and epistolary of Volodymyr Lutsiv in the context of art studies of Ukrainian diaspora. *Art studies*. Ch. 1 (29): Theater. Music. Cinema. Kyiv : IMF Publishing House, 2010. P. 88–94. [in Ukrainian].

9. Karas G. *Musical culture of the Ukrainian diaspora in the world perspective: a monography*. Ivano-Frankivsk : Tipovit, 2012. 1164 p. [in Ukrainian].

10. Lutsiv V. *From Bystryca to the Thames: Memoirs, documents, publications, letters*. Lviv : Dyvosvit, 1999. 608 p. [in Ukrainian].

11. Lutsiv V. Museum of the history of Nadvirnaregion. Archive. Without a year. [in Ukrainian].

12. Skrypka Kh. Duma epic in the recordings of Volodymyr Lutsiv (Great Britain). *Musical studies of the Institute of Arts of the Lesia Ukrainka Volyn National University and Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*. V. 6. Lutsk, 2010. P. 187–195. [in Ukrainian].